

פרק 1

עקום המזבח ביחס להיכל

הממקם את המזבח בדרום העזרה, כך שרק חמשת אמותיו הצפוניות של המזבח נמצאות מול פתח ההיכל.

הגמרא (שם; וכן הוא בתורת כוהנים) אומרת, שראב"י למד שהמזבח בדרום העזרה, מהכתוב: "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה", והוא דורש 'צפונה' - שיהא צפון פנוי מכלום, ואם כן המזבח אינו יכול להיות בצפון העזרה, וממילא הוא בדרומה. על פי דרשה זו, ניתן יהיה, לכאורה, למקם את המזבח בדרום העזרה כך ששום חלק ממנו אינו נמצא מול פתח ההיכל, שכן העיקר הוא שהמזבח לא נמצא בצפון העזרה. ובכל זאת, גם לדעת ראב"י, חמש אמותיו הצפוניות של המזבח נמצאות מול פתח ההיכל.

נמצא אפוא, שלדעת ראב"י "לפני פתח המשכן", מחייב שלפחות חלק מהמזבח יהיה מול פתח ההיכל (כן עולה משו"ת הרמ"ע מפאנו סימן ג' ד"ה ויסוד המזבח).

הגמרא (זבחים שם), אינה מביאה מקור לדברי ר' יוסי, אך בתורת כוהנים (ויקרא ה, ט) ובתוספתא (זבחים ז, א) מובא, שרבי יוסי לומד שמקומו של המזבח בצפון העזרה מהפסוק "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה", ולדעתו כוונת הפסוק היא שהמזבח נמצא בצפון העזרה (גר"א, מנחת ביכורים וחסדי דוד שם).

כאמור, לדעת רבי יוסי, חמשת אמותיו הדרומיות של המזבח נמצאות מול פתח ההיכל. טעם הדבר, שלדעתו חובה שמערכת הקטורת תהיה מול פתח ההיכל (זבחים נח, ב).

דין זה מעורר תמיהה, שהרי לדעת רבי יוסי מזבח הנחושת במשכן היה באורך וברוחב חמש אמות, ובגובה עשר אמות. למזבח בגובה כזה נדרש כבש באורך שלושים אמה, כפי שהיה במקדש, וכיון שרוחב חצר המשכן היה חמישים אמה, נמצא שמיקומו של המזבח (מצפון לדרום), לאחר שהכבש לבדו תופש את דרום החצר ועוד חמש אמות מצפונה - הוא שלא כנגד פתח המשכן כלל (תוס' זבחים סג, א ד"ה כבשי כבשים)?

השטמ"ק (זבחים סג, א אות א) מתרץ, שלדעת רבי יוסי אורכו של הכבש במשכן היה עשרים ושבע אמה בלבד, כך ששלוש אמות מהמזבח היו עדיין מול פתח אהל מועד. אמנם, היחס בין גובה המזבח לאורך הכבש הוא 1:3.5 אמה (זבחים סג, א), ועל כן אורכו

נאמר בתורה (שמות מ, ו): "וַנִּתְּתָהּ אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה לְפָנַי פֶּתַח מִשְׁכַּן אֱהֵל מוֹעֵד". מקומו של המזבח ביחס לפתח אהל מועד יכול להתפרש בשלושה אופנים: א. המזבח כולו צריך להיות מכוון בדיוק מול הפתח. ב. חלק מהמזבח צריך להיות מול הפתח. ג. אין כלל צורך שהמזבח יהיה מול הפתח, וכוונת הכתוב: "לפני פתח משכן אהל מועד" היא שהמזבח צריך להיות מזרחית למשכן.

ונחלקו תנאים (זבחים נח, ב-נט, א) בדבר מקומו של המזבח מול פתח ההיכל, ושלוש שיטות נאמרו בעניין: המזבח נמצא בצפונה של העזרה, במרכזה או בדרומה.

בפרק זה נברר מה מקור הדעות השונות, ומה ההלכה. עוד יתברר, האם מיקום המזבח ביחס להיכל מעכב את כשרותו, או שמא כל מחלוקתם של התנאים היא מהו המקום הראוי לכתחילה, אך בדיעבד מיקומו של המזבח ביחס להיכל אינו מעכב, כל עוד הוא נבנה במקום המקודש לו.

א. דעות התנאים השונות ומקורן

מפשט הפסוקים שהבאנו לעיל נראה שמקומו של המזבח הוא במרכז העזרה (מצפון לדרום), מכוון מול פתח ההיכל. ואכן, זו דעת רבי יהודה המובאת בברייתא בזבחים (נח, ב), ולפיו המזבח הוא באמצע העזרה - עשר אמותיו האמצעיות של המזבח מכוונות בדיוק אל מול פתח ההיכל, עוד אחת עשרה אמות של המזבח הן מצפון לפתח ההיכל ואחת עשרה אמות נוספות הן מדרום לפתח ההיכל.

אמנם בגמרא לא נאמר במפורש שפסוק זה הוא המקור לדעתו של רבי יהודה, אך כך מסתבר לומר, כיון שזהו פשט הפסוק. בספר יחזקאל (מ, מז) נאמר: "והמזבח לפני הבית", ואף שפסוק זה פחות מפורש מהפסוק שבספר שמות, הפרשנים פירשו גם פסוק זה כאומר שהמזבח ממוקם במרכז העזרה, וכדעת רבי יהודה (מלבי"ם, מצודת דוד, גר"א, ועוד מפרשים שם).

בגמרא בזבחים (שם) מובאת גם דעתו של רבי יוסי, הממקם את המזבח בצפון העזרה, כך שרק חמשת אמותיו הדרומיות של המזבח נמצאות מול פתח ההיכל, ודעתו של רבי אליעזר בן יעקב,

שהמזבח התחיל בדרום ארבע אמות צפונה ממקומו בבית שני, ואם כן מול פתח ההיכל היה הסובב, ולא מערכת הקטורת.

ב. רב אדא בר אהבה: משנה זו סוברת שהמזבח נמצא במרכז העזרה - חציו בצפון וחציו בדרום. "ארבע אמות מן הקרן" פירושו - ארבע אמות מהקרן שבראש המזבח, שהן שש אמות מקצהו התחתון. כוונת המשנה היא שיש להרחיק לפחות ארבע אמות, כדי שהמערכה תהיה מול פתח האולם, שקדושתו כהיכל, וניתן להרחיק את המערכה עד עשרים ושש אמה מדרום המזבח.

הריטב"א (יומא לגא) כותב שפירוש זה מתיישב יותר בפשט הלשון "קרן", וכך אמנם פירשו הגר"א והתפארת ישראל (שם) את המשנה.

בגמרא בזבחים (שם) אין הכרעה במחלוקת אמוראים זו, אולם כפי שיבואר להלן, הגמרא במסכת יומא (טוב) מכריעה כרב אדא, שהתנא ששנה את מסכת תמיד הוא רבי יהודה, וכדלהלן.

ג. מסכת תמיד נשנתה על ידי רבי יהודה, ומידות - על ידי רבי אליעזר בן יעקב

הגמרא ביומא (טוב) מתקשה בסתירה בין שתי משניות: במסכת תמיד (גג) נאמר שלשכת הטלאים נמצאת בפינה הצפונית מערבית שבבית המוקד, ואילו במסכת מידות (א,ו) נאמר שלשכה זו הייתה בפינה המערבית דרומית.

הגמרא מיישבת סתירה זו על פי דברי רב הונא האומר שמסכת מידות נשנתה על ידי רבי אליעזר בן יעקב ודברי רב אדא שהמשנה בתמיד נשנתה על ידי רבי יהודה.¹

נמצא אפוא, שאין סתירה בין המשניות, אלא יש כאן מחלוקת תנאים בדבר מיקומה של לשכת הטלאים.

בהמשך הסוגיה (שם) אומר רב אדא שלא ייתכן שרבי יהודה הממקם את המזבח במרכז העזרה הוא התנא ששנה את מסכת מידות, שכן במשנה במידות (הב) נאמר:

של הכבש צריך להיות שלושים אמה, אך השטמ"ק מסביר שכיון שהמזבח והכבש במשכן היו ניידים - לא היה צריך להקפיד על היחס האמור, וגם כבש באורך עשרים ושבע אמה היה מספיק.

נמצא אפוא, שגם לדעת רבי יוסי, "לפני פתח משכן אהל מועד" מתפרש כציווי לשים את המזבח מול פתח המשכן, אלא שלא כל המזבח צריך להיות מול הפתח, ומספיק שחלקו יהיה שם.

נמצאנו למדים, שלפי כל התנאים יש ללמוד מהפסוק: "ונתתה את מזבח העולה לפני פתח משכן אהל מועד", שכל פתח ההיכל או לפחות חלקו - צריך להיות מכוון מול המזבח.

ב. מחלוקת אמוראים בביאור עשנה בתמיד

מחלוקת התנאים, דלעיל, מובאת בגמרא בזבחים (שם) על רקע מחלוקתם של אמוראים, כיצד לפרש משנה בתמיד (ב,ה). וזו לשון המשנה:

"בררו משם עצי תאנה יפין לסדר המערכה שניה לקטורת, מכנגד קרן מערבית דרומית, משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות".

הגמרא (שם) מסבירה, שהסיבה שמערכת הקטורת נמצאת ארבע אמות מצפון לקרן הדרומית-מערבית, היא כדי שמערכה זו תהא מול פתח ההיכל, כדעת ר' יוסי.

ונחלקו אמוראים, מי התנא ששנה משנה זו ומה פירושה:

א. רבי זירא ורב שרביא: משנה זו סוברת שכל המזבח נמצא בצפון העזרה, ו"ארבע אמות מן הקרן" היינו ארבע אמות מן הקרן שבתחתית המזבח, מקצהו התחתון. ארבע אמות אלו כוללות: אמה יסוד, אמה סובב, אמת קרן, והאמה המיועדת להליכת הכוהנים. באופן זה, המערכה נמצאת מול האמה הצפונית ביותר בפתח ההיכל, ואין להרחיק את המערכה צפונה יותר, כי אז לא תהיה מול הפתח (כך פירשו המפרש בתמיד כט,א והרא"ש שם).

המקדש דוד (ח"ב סימן לבג) מקשה על שיטה זו מבית ראשון,

1. ידי אותו תנא? אלא על כורחך שתירוץ הגמרא הוא שהמשנה במידות נשנתה על ידי תנא אחד - ראב"י, ואילו זו שבתמיד נשנתה על ידי תנא אחר - רבי יהודה.

ב. לשון הגמרא השוללת את העמדתה של המשנה במידות כרבי יהודה היא: "ואי סלקא דעתך מידות ר' יהודה היא" ומשמע שזה המשך דברי רב אדא, השולל הוא עצמו את האפשרות שהמשנה במידות היא כדעת רבי יהודה, ולא שהגמרא מקשה עליו קושייה זו.

אמנם רש"י בפירושו הראשון לסוגיה אומר שרב אדא סובר שרבי יהודה הוא התנא ששנה את מסכת מידות, ובכך הוא חולק על רב הונא, כך פירשו עוד ראשונים את הסוגיה; אולם בפירושו השני, שעליו הוא כותב שהוא הפירוש הנכון, הוא מסביר שרב אדא לא בא לחלוק על רב הונא, והוא מדבר על המשנה בתמיד, שרבי יהודה שנה אותה, ולא על המשנה במידות. פירוש זה נראה גם נכון יותר בפשט הגמרא משתי סיבות:

א. הסתירה בין המשניות אינה מתיישבת בקביעה שמסכת מידות נשנתה על ידי תנא פלוני, שכן מניין לנו שהמשנה בתמיד לא נשנתה אף היא על

את המזבח בצפון העזרה, ולכן גם כשהגשת המנחה היא בקיר הדרומי של המזבח - היא לפני פתח ההיכל, ובכך מתקיים הדין של 'לפני ה'."

רש"י (ד"ה הקרב אותה) כותב, שלדעת חכמים המזבח נמצא באמצע העזרה. הוא כותב זאת כדבר פשוט, אף שניתן היה למקם לדעתם את המזבח גם בצפונה או בדרומה של העזרה. בזה מגלה רש"י שלדעתו הלכה כדעת רבי יהודה, ומקומו של המזבח במרכז העזרה, שכן היא דעת חכמים (כך אכן מסביר ברש"י התועפות רא"ם על ספר יראים, סימן תנגב).

גם תוס' שאנץ (שם) כותבים כדבר פשוט שלדעת חכמים המזבח נמצא במרכז העזרה. לכך יש להוסיף את דברי תוס' (סגא ד"ה כבשי כבשים), שדעת רבי יהודה שהמזבח באמצע העזרה, היא הדעה היחידה שאין בה קושי, מבין כל דעות התנאים.

אם כן רואים אנו שלדעת ראשונים אלו (ואין מי שחולק עליהם) דעת חכמים בברייתא היא דעת רבי יהודה הסובר שמקומו של המזבח באמצע העזרה, ואם כן יוצא, שיש עוד תנאים החולקים על ראב"י הסובר שהמזבח היה בדרום העזרה.

ה. פרשני הנביא

ראוי להוסיף שגם פרשני הנביא - המצודת דוד, הגר"א והתוס' יו"ט - ממקמים אף הם את המזבח במרכז העזרה וכדעת רבי יהודה. הם מפרשים שכוונת הפסוק (יחזקאל מ,ז): "והמזבח לפני הבית", היא שהמזבח הוא מול הפתח ממש, כלומר במרכז העזרה. אמנם אין לראות בפרשנות לנביא פסק הלכה, אך ודאי שיש לכלול נתון זה במכלול הנתונים והשיקולים בבואנו לפסוק הלכה. זאת על בסיס ההבנה שפרשני הנביא מעדיפים לפרש את פשטי הפסוקים באופן שיתאימו גם לדעתם ההלכתית, להוציא מקרים יוצאי דופן, שבהם לדעתם יש הבדל תהומי בין פשט הפסוק להלכה, ואז אכן פרשנותם אינה משקפת את דעתם ההלכתית.

1. שיטת הרשב"ם

הרשב"ם (בית הבחירה, היג-טו) מתאר את מקומו של המזבח בעזרה, על פי המשנה במסכת מידות (הב):

"ורוחב העזרה מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש וזהו חשבונן: מכותל צפוני עד בית המטבחים שמונה אמות, בית המטבחים י"ב אמות ומחצה, ושם תולין ומפשיטין את הקדשים בצדו. מקום השולחנות שמונה אמות... ובצד

"מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש, הכבש והמזבח ששים ושתיים, מן המזבח לטבעות שמונה אמות, מקום הטבעות עשרים וארבע, מן הטבעות לשולחנות ארבע, מן השולחנות ולנסיך ארבע, מן הנסיך לכותל העזרה שמונה אמות, והמותר - בין הכבש לכותל ומקום הנסיך", מדברים אלו עולה שמקומו של המזבח אינו דווקא במרכז העזרה, אלא רובו, ואולי אף כולו - הוא בדרום העזרה.

כמובן, שאין בדברים אלה הוכחה שמסכת תמיד נשנתה בידי רבי יהודה, שכן גם אם מסכת מידות אינה משנת רבי יהודה, אין בכך כדי להוכיח שמסכת תמיד היא כן משנתו! ועל כן ישנו הכרח לומר בהבנת הגמרא, שדעתו של רב אדא, שרבי יהודה הוא התנא ששנה את מסכת תמיד, יסודה בזבחים (נחב), ששם מפרש רב אדא את המשנה בתמיד (גג) הממקמת את מערכת הקטורת ארבע אמות צפונית לקרן הצפונית-מערבית, שכוונתה ארבע אמות מקרן המזבח, והמזבח מכוון בדיוק מול פתח ההיכל, כאמור לעיל.

נמצא אפוא, שהגמרא ביומא (שם) מתרצת סתירה בין משניות על פי דעת רב אדא, המעמיד את המשנה בתמיד כרבי יהודה, ואם כן, הגמרא מכריעה במחלוקת התנאים כדעתו, ולא כדעת המשנה במידות.

אמנם בגמרא בעירובין (סבב) נאמר: "משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי, ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר בן יעקב", ומכאן, לכאורה, שיש לפסוק כמשנה במידות ולא כמשנה בתמיד, שהמזבח עומד באמצע העזרה. אלא שלדעת רוב הראשונים² הלכה כראב"י רק כשהוא חולק על יחיד, אך כשחולק על רבים - אין הלכה כמותו. להלן נראה, שבמחלוקת בין ראב"י לרבי יהודה יש עוד תנאים הסוברים כר' יהודה, ואם כן ראב"י חולק על רבים ואין הלכה כמותו.

ד. דעת רוב הראשונים: המזבח באמצע העזרה

נאמר בתורה (ויקרא ו,ז): "וְזֹאת תִּזְכֹּר הַמִּנְחָה הַקָּרֵב אֲתָה בְּנֵי אֶהְרֶן לְפָנֵי ה' אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ". ונחלקו חכמים ורבי אלעזר (סוטה ידב) היכן הוא המקום המדויק שמגישים בו את המנחות אל המזבח: לדעת חכמים, מקום הגשת המנחות הוא בחודה של הקרן הדרומית מערבית של המזבח, שבכך מתקיים גם 'לפני ה' - במערב, וגם 'אל מול פני המזבח' - בדרום.

רבי אלעזר חולק על כך, ולדעתו הגשת המנחה נעשית אל מול הקיר הדרומי של המזבח. הגמרא מסיקה מדבריו שהוא ממקם

2. ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך הלכה, סעיף ט"ו - ר' אליעזר בן יעקב.

(טו,ב), משנה זו נאמרה על ידי רבי יהודה, הממקם את המזבח באמצע העזרה, והרי הרמב"ם פסק לכאורה שלא כדעה זו.

תמיהה נוספת מתעוררת לאור העובדה, שלפי הגמרא בזבחים (נח,ב), מקום מערכת הקטורת הוא דווקא ארבע אמות מצפון לקרן הדרומית מערבית, כדי שזו תהיה מול פתח ההיכל, ולפי מיקום המזבח ביחס להיכל כפי שיוצא מדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה, מערכת הקטורת אינה נמצאת מול פתח ההיכל, אלא אחד עשר אמה דרומית לפתח האולם. כיצד אם כן עולים דברי הרמב"ם בקנה אחד עם דרישה הלכתית זו?

סתירה פנימית, לכאורה, מצינו גם באשר לשיטת הכסף-משנה (שם), שכן מצד אחד כתב הכסף שהגמרא בזבחים היא המקור למיקום מערכת הקטורת על המזבח, כלומר שעל מערכה זו להיות מול פתח ההיכל, ומאידך, בהלכות עבודת יוהכ"פ (ד,א) כתב שהרמב"ם פסק כראב"י, ולפי שיטת ראב"י מערכת הקטורת אינה יכולה להיות בשום פנים ואופן מול פתח ההיכל!

ואכן, המהר"י קורקוס (שם) נשאר בצ"ע מול סתירה זו בדברי הרמב"ם.

לעומת מפרשים אלה, הלח"מ (שם) מתרץ שהרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין (ב,ח), לא מתכוון לפסוק שמערכת הקטורת צריכה להיות מול פתח ההיכל, כמובא בגמרא זבחים (נח,ב). לדעתו הרמב"ם סובר כסוגיה ביומא (מה,ב), ששם נאמר שכל צדו המערבי של המזבח כשר למערכת הקטורת, ולא רק המקום שמול פתח ההיכל. ומה שכתב שמקומה של מערכת הקטורת ארבע אמות מצפון לקרן המערבית הדרומית, זה אינו בדווקא, והרמב"ם רק העתיק את לשון המשנה, בלי לאמץ את דברי הגמרא עליה.

הלח"מ מביא ראייה לדבריו מדברי הרמב"ם בהלכות עבודת יוהכ"פ (ד,א): "ונוטל את המחטה וחיתה בה אש מעל המזבח מן הסמוך למערב, שנאמר מעל המזבח מלפני ה'", ושלדעתו 'מן הסמוך למערב' פירושו כל הצד המערבי של המזבח, ולא דווקא במקום הנמצא מול פתח ההיכל.

הרדב"ז (שם) סובר אחרת, ולדעתו הרמב"ם סובר שמערכת הקטורת צריכה להיות לפני ה', כלומר מול פתח ההיכל. מדבריו עולה, שהרמב"ם לא פסק כראב"י, והמזבח נמצא לדעתו או בצפון העזרה או במרכז - במקום בו מערכת הקטורת תהיה מול פתח ההיכל. הרדב"ז לא מזכיר את המשנה במידות.

מקום השלחנות מקום הטבעות כ"ד אמה... ובין מקום הטבעות והמזבח שמונה אמות והמזבח ל"ב, והכבש שלשים, ובין הכבש ולכותל דרומי י"ב אמה ומחצה".

הרמב"ם מחלק לשניים את עשרים וחמש האמות שהמשנה במידות לא מפרטת את מקומם. שתיים עשרה וחצי אמות למקום הננסיים, ושתיים עשרה וחצי אמות בין הכבש לקיר הדרומי של העזרה. לפי תיאורו יוצא, ששבע אמות מהמזבח נמצאות בצפון העזרה, ועשרים וחמש אמות בדרומה.

דברי הרמב"ם הם, לכאורה, שיטה רביעית, שלא כדעות התנאים שהובאו לעיל. אולם יש מהאחרונים³ המסבירים שהרמב"ם כתב את דבריו בהתבססו על דברי ראב"י, אלא שהוא הבינם בדרך שונה. לשיטתו, "שיהא צפון כולו פנוי" היינו שהשטח הנקרא צפון, שהוא השטח המיועד לשחיטת קדשי קודשים (ולאו דווקא כל החצי הצפוני של העזרה) - צריך להיות פנוי ממזבח, אך המזבח עצמו יכול להיות מונח בצפון העזרה, ובלבד שהשטח שהוא תופש שם לא יהא מוגדר כצפון - כמקום שחיטת קדשי הקדשים. נמצא אפוא, לדעתו, שראב"י לא התכוון לומר שכל המזבח נמצא בדרום העזרה, ובהחלט תיתכן אפשרות ששבע אמות ממנו יהיו בצפון העזרה.

על דברים אלו יש להעיר, שוודאי אין זה פשט דברי ראב"י. ועוד, שלפי הסבר זה לא מובן מה החידוש בזה שמקום שחיטת קדשי הקדשים פנוי ממזבח, הרי ודאי שהוא פנוי ממזבח, שאין שוחטים על המזבח, ומה אפוא החידוש שבאמירה זו?

יתירה מזאת, דברי הרמב"ם מעוררים שאלה: מדוע בחרה המשנה במידות למקם את המזבח דווקא באופן זה - שבע אמות בצפון העזרה, ושאר המזבח בדרומה? מה ההיגיון העומד אחר דברים אלו?

אלא, שבנוסף לדבריו בהלכות בית הבחירה (ה,יג-טו), כאמור לעיל, הרמב"ם מביא להלכה בהלכות תמידין ומוספין (ב,ח) את המשנה בתמיד (ב,ה) המתארת את מקומה של מערכת הקטורת, וזו לשונו:

"ואחר שמסדר מערכה גדולה חוזר ובורר עצי תאנה יפים ומסדר מערכה שניה של קטורת מכנגד קרן מערבית דרומית, משוכה מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות".

פסק זה מעורר מספר תמיהות, שכן לפי מסקנת הגמרא ביומא

3. מרכבת המשנה הל' עבודת יוה"כ גב; חזון איש נגעים סימן י"ב סק"ט.

ז. סיכום

נאמר בתורה (שמות מו): "וַיִּנְתְּנָה אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה לְפָנַי פֶּתַח מִשְׁכַּן אֱהִל מוֹעֵד", ונחלקו תנאים היכן מקומו של המזבח ביחס להיכל, ושלוש שיטות בדבר: צפון, מרכז ודרום. פשט הפסוק מורה שמקומו של המזבח הוא באמצע העזרה, והוא מכוון מול פתח ההיכל. זו דעת רבי יהודה ודעת חכמים, וכך כותבים בפשטות רבים מהראשונים והאחרונים. הרמב"ם בהלכות בית הבחירה כתב ששבע אמות מהמזבח נמצאות בצפון העזרה, והשאר בדרומה. יש שפירשו בדעתו שזו כוונת ראב"י (מרכה"מ, והחזו"א), אך הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין פוסק שמערכת הקטורת צריכה להיות ארבע אמות מהקרן הדרומית מערבית, ולפי הגמרא בזבחים סיבת הדבר היא שעל מערכת הקטורת להיות מול פתח ההיכל, ואם רובו של המזבח בדרום, כפי שכתב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה - מערכת הקטורת אינה יכולה להיות מול פתח ההיכל.

יש שהסבירו בדעת הרמב"ם, שלדעתו מערכת הקטורת לא צריכה להיות מול פתח ההיכל (לח"מ), אולם יותר נראה בדעתו שאכן יש למקם את המזבח באמצע העזרה, וכך מערכת הקטורת אכן עומדת מול פתח ההיכל. ואילו דבריו בהלכות בית הבחירה, שמערכת הקטורת אינה מול פתח ההיכל, מתארים את המזבח כפי שעמד בבית שני, ואין הם עיקר הדין, משום שלכתחילה המזבח צריך לעמוד מול פתח ההיכל, אלא שאין זה מעכב וניתן לשנות זאת ולמקמו בכל מקום המקודש לו.

לענ"ד, ישנה אפשרות נוספת להבין את שיטת הרמב"ם בנושא מיקום המזבח ביחס להיכל, בדרך שתשישב את כל הסתירות שבדבריו:

הרמב"ם בהקדמתו לפירושו למשנה כתב שמסכת מידות היא תיאור של המקדש כפי שהיה בבית שני. משמעות הדברים היא, שלא כל דבר שנאמר במסכת זו הוא הלכה ודין תורה, ויש מהדברים המתוארים במסכת שאמנם היו בעבר, אך אינם דין תורה, ואפשר, אם רוצים, לעשות אותם בדרך אחרת. לענ"ד סוגיה זו היא אחת הסוגיות שבה עיקרון זה בה לידי ביטוי, וזו היא גם דעת הרמב"ם.

אמנם בהלכות בית הבחירה, הרמב"ם מחלק את עשרים וחמש האמות הנותרות באופן שווה, כאמור לעיל, ולפיכך הוא ממקם את המזבח כך ששבע אמות ממנו נמצאות בצפון העזרה והשאר בדרומה, אך זהו תיאור של מקום המזבח כפי שעמד בבית שני. אך להלכה, לא רק שאין חובה לנהוג כך, אלא אדרבה, מעיקר הדין צריך למקם את המזבח באמצע העזרה, כדעת רבי יהודה, וכדברי הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין, שמערכת הקטורת צריכה לעמוד מול פתח ההיכל. בימי בית שני לא נהגו כך מפני שדין זה אינו מעכב, וניתן, אם רוצים, למקם את המזבח בכל מקום בשטח העזרה המקודש לו, לפי הצרכים הנוצרים במציאות.

נמצא אפוא, שגם הרמב"ם סובר שלכתחילה יש למקם את המזבח באמצע העזרה, אלא שכיון שאין זה מעכב, מותר, אם מתעורר צורך, לשנות את מקום המזבח, ובלבד שהוא יבנה במקום המקודש לו.